

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

ÜRMÖS, Attila

Afrika, Afrika! / Africa, Africa!

Eredeti közlés /Original publication:

Irodalmi Jelen, 2017, május 5. – 13:48

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.002.572

Dátum/Date: 2017. december / December 28.

filename: urmosattila_2017_AfrikaAfrika

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

ÜRMÖS, Attila: Afrika, Afrika! / Africa, Africa!, *AHU MATT*, 2017, pp. 1–7. old., No. 000.002.572, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Közkönyvtárakban / In public libraries

Kulcsszavak / Key words

magyar Afrika-kutatás, részletek egy afrikai témájú regényből (Ürmös Attila: Családi tangó)

African research in Hungary, excerpts from an Africa-related novel (Attila Ürmös: Family Tango)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK-, DOKU-
MENTUM- ÉS ADAT-TÁR / THE FIRST HUNGARIAN FREE

ELECTRONIC SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS,
STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* Magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára / Writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* Az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött. / The materials in the database are free but access or downloading are subject to registration.

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikánisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig. / The African–Hungarian Union is a non–profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

AFRIKA, AFRIKA!

ÜRMÖS, Attila

Beküldte: kiralyfarkas

Irodalmi Jelen, 2017. május 5. – 13:48

A marokkói szultán gyönyörködött itt egykor a levágott fejekben, mint érett narancsokban. A helyén most kuruzsló kínálgatott szárított növényeket, használnak látszó műfogsort meg valamilyen kistestű emlős farkát. Nem messze tőle kígyóbüvölők fújták a töksípot az ágaskodó kobra'knak.

(Részlet a Családi tangó c. regényből)

Apával Belgrádban sétáltunk. Permetező eső illata keveredett kipufogógázzal. Aztán kórházzzag. Üvegajtók nyíltak, tejeskávészínűre sötétedett rajtuk a fehér fémkeret. Nedves pólóm ujját apa a vállamig feltúrte, hogy a doktor bácsitól megkapjam a védőoltásokat minden közepkori betegség – tifusz, lepra, vérhas, kolera – ellen.

Apa fekete cipője szellős-lyukacsos, az enyém zárt, mégis kellemtelenül cuppogott az esőben. A marokkói követségen vaskos paksamétátadtunk át az ügyintézőnek: útleveleket, úrlapokat, igazolásokat az oltásokról. A hivatalnok átvette, gondosan átlapozta, aztán bepecsételte a kéthetes vízumot.

A szemközti pékségből ropogós burek illata szállt. Kerekre sütik, mint a pizzát, tésztája, akár a rétesé, ám az ízében ott a boszorkányság, attól olyan finom. A túrós az igazi, de apa húsosat vett nekem, mert emlékezett, mennyire undorodom a túrótól.

Sokáig nem értettem, hogy lehet megenni valamit, ami tejszerű, szemcsés és savanyú, mintha romlott lenne. Olgi néni jött látogatóba Vezsenyből, az ajándékba kapott Túró Rudiról azt hittem, csokoládé. Aztán megéreztem belül a savóízt... Ötödikben szerbhorvát órán az étkezési szokásokról kellett beszélnem. Hihetetlen, hogy az a nyelv, amely a tejfőltre állagától függően féltucatnyi szót használ, a gyűlölt túrót meg az imádott sajtot ugyanúgy *szir*-nek mondja. Hiába magyaráztam a Vöröskének, hogy *kedvencem a sajt (szir), legjobban pedig a töltött paprikát és a túrót (szir) utálok*, korrepetálást ért az őszinteségem.

Vöröske németet meg szerbet tanított, és ő volt az osztályfőnökünk is. A korrepetálókat a lakásán fogadta, a Kumičić utcában. Karcsú polgári asztal köré ültünk a nappaliban, teát és néha cukorkát is kaptunk. Amíg a tanárnő magyarázott, én lopva a tükör felé sandítottam, amely alatt a kitömött macska állt. Igazi mestermunka, elborzasztó, tekintetet vonzó – ahogy néztem, arra gondoltam, ha most nem fújom elég magabiztosan a *nominativot*, *genitivet* meg *akuzativot*, lehet, hogy én is a cirmos sorsára jutok.

Az afrikai spanyol gyarmat, Ceuta lakóházai mögött homokos-köves dombokon húzódott a marokkói határ. A környékbeli gyalog jártak át a vámon, dzsellabáiban, fejükön plédbe csavart műszaki cikkekkel.

Apának többoldalas űrlapot kellett kitöltenie. A mellette álló spanyol férfi, látva tévovázását, biztatta, hogy írjon be akármit, úgysem ellenőrzik. A vámós pecsételt, és rosszállóan vette tudomásul, hogy apa a *Van-e önöknél lőfegyver?* kérdésre nemmel válaszolt.

Nagy volt a forgalom. A helyi sofőrök jelzés nélkül vágtak a haladó jármű elé, többnyire ollóban előzve. Anya a tetuani bazárban vett magának egy helyi szabású rózsaszín ruhát, vékony fehér csíkokkal. Bokáig érő volt, könnyű és szellős, meg is bámulták benne az arab férfiak. Először azt hitte, így mustrálják errefelé az európai nőket. Pár nappal később rájött, hogy a napsütésben átlátszanak a fehérműje kontúrjai.

Rabatban nem léphettünk be a mecsetbe, anya a templomajton át teleobjektívvel fényképezett. Casablancában 45-ös fordulatú lemezt vettünk helyi népzenevel. A bazár végében a rothadtgyümölcs-szag bűzlő sárgadinnyére emlékeztetett, pedig az utcák tiszták voltak, a járókelők öltözeke rendezett. Ha otthon ilyen lenne a klíma, ki tudja, milyen szagok terjengene... Eszembe jutott a frajer* hatodikos fiú, akivel Szatyiek udvarában találkoztam.

Szatyi apja privát teherautósofőr volt, épületanyagot szállított. Hátsó udvarukban tekintélyes téglarakások és homokhalmok emelkedtek egy lerobbant IFA roncsai körül. Hatalmas bunkert ástunk a homokban, összeépítettük az IFA földön heverő kabinjával, és alumíniumcsőből galagonyaszemekkel fűjkáltuk egymást. Először Ári és Sverti csatlakozott hozzánk, nemsokára pedig egy egész fiúfalka háborúzott a teherautóroncsok körül, köztük a hatodikos Zoli, akit mindenki tisztelt Szatyiek iskolájában, mert barátnője volt. Herminával igaziból járt, nemcsak szerelmes levelekkel töketlenkedett, mint az én osztálytársaim. Egymás derekát karolva sétáltak a városközpontban, a parkban a padon csókolóztak.

Zoli délután ötkor hóna alá vágta az alumíniumcsővét, és felült a háromsebességes terepbringájára. *Na szvasztok! Megyek a csajomhoz.*

Ilyen korán? – kérdezte Sverti, mire Szatyi azt dünnyögte, hogy előtte biztosan tusolni vagy fürödni fog. Zoli erre gúnyosan válaszolt: *Ugyan minek fürödjek? Már van csajom!*

Magas-Atlasz felé megfogyatkoztak az európai rendszámú autók, a búzamezőket kősvatag váltotta. Casablanca fehérre meszelt házai

* frajer – a vajdasági magyarban használatos szerb jövevényszó. Divatos dolgokat követő, birtokló és azzal felvágó, nagyképűsködő fiatal.

után vályogból és sárból épített, magas kaszbák tűntek fel, családi erődtítmények, amelyekben egész nemzetségek élnek.

Vajon meddig terjed az *otthon*? Spanyolországot, Skandináviát, Hellászt, Hollandiát meg a többi korábban látott tájat nem éreztem idegennek, legfeljebb izgalmasnak, picit másnak – ám most, ahogy a számrháton utazó férfiak és arcukat takaró nők mellett suhantunk el, rá kellett jönnöm, Afrika valóban egy másik kontinens, és hiába láttam megannyi sivatagos-púpostevés fényképet, különbözik mindentől, amit eddig ismertem. A fények, a szagok... a bőrömön érzem, hogy más a levegő, nemcsak a meleg miatt.

Lefátyolozott arcú nő autóstopra emelte a kezét. Anya résen volt, és mire a burkás hölgy riadtan hátraugrott, már kattant a fényképezőgép. Apa szerint azt hiszik itt a népek, hogy ha valakit lefotóznak, majd tűvel átszúrják a képet, akkor az illető meghal, és ezért nem szeretnek fényképezkedni. Szerintem kilencszázhetvenhétben nincs olyan ember, aki így gondolkodna.

A marrákési kemping szupermarketjében zsákkal bélelt vesszőkosarakban, jégdarabok közt heverték az üdítők. Apa, a bő választékon felbátorodva, bort is kért, mire a kereskedő megvetően ennyit mondott: *No vin!* Fantát ittunk, mert a Sidi Harazem ásványvíznek olyan az íze, mint otthon a hordóba gyűjtött esőnek. Anya kitartóan forralta a csapvizet, csökkentve a vérmetellyel való fertőzés esélyét. Lehűtve ittuk, ám mindez fáradságos, időigényes, ezért a bátyámmal újabb és újabb kör Fantákat halásztunk ki a vesszőkosárból.

Marrakes után kezdődik Fekete-Afrika – ez az utolsó állomás, ameddig hétköznapi utazók biztonsággal eljuthatnak. A *Dzsema el Fna* téren olvadt az aszfalt a talpunk alatt. *Dzsema el Fna* azt jelenti: holttestek tere. A marokkói szultán gyönyörködött itt egykor a levágott fejekben, mint érett narancsokban. A helyén most kuruzsló kínálgatott szárított növényeket, használnak látszó műfogsort meg valamilyen kistestű emlős farkát. Nem messze tőle kígyóbüvölők fújták a töksípöt az ágaskodó kobraéknak. Megláttam köztük egy női kígyóbüvölőt is. Vele szemben félmeztelen férfi nyomott hatalmas szeget az orrába, távolabb trachomás koldusok serege kéregetett, fehér, túrószerű genny ragadt csukott szemhéjukra. A bazár felőli tömeghez csapódtunk. A földön fekvő hároméves-forma lányka meztelen hasán másztak át egy vaskos, többméteres kígyót. A férfi, valószínűleg az apja, lelkesen hadart, a két nagyobb testvér pedig kalapozott.

A bazárba, vagyis a szukba érve finom kézi szöttesek, papucsok és berber török között gyógyszertárat pillantottam meg. Szárított csigahalmok és pörkölt sáskák kupacolódtak a pulton, üvegcsékben gyógyfüvek szorongtak a polcokon, sárgaréz amulettek fityegtek madzagon. *Taxi! Taxi!* – kiabálta valaki a tömegben. Kíváncsian figyeltem, ki fog ide gépkocsival behajtani. Zippzáras műanyag szatyrokkal felmálházott számár tört utat a tömegben, a gazdája kötélén húzta, és közben egyre csak üvöltözte: *Taxi! Taxi!*

Szomjasan néztem a piros kabátos, rézcsengettyűs vízárusokat. Kecskebőr tömlőikben hűvös marad a víz, az öltözőikről lánccon lógó réztálcákba töltenek azoknak, akik legalább három dirhamot fizetnek. Ebből iszik a bazári árus, a burkás nagymama, a trachomás koldus. Ivás után a vízárus ronggyal törölte ki a tálat, aztán jöhetett a következő. Pár korty, és a belgrádi védőoltások sem óvhatnak meg.

Két nappal később Fes városában mégis megbetegedtem. Harmincnyolc fokos lázzal nyeltem anya gyógyszeres dobozából az Andolt és a C-vitamint. Nem messze tőlünk angol turista vonaglott hasát fogva a sátra előtti strandgyékényen. Vörös félholdas mentő vitte el. Amikor a spanyolországi Algeciras kikötőjében újra Európa földjére gurultunk az autóval, apa könnyezve kiáltotta: *Gyerekek, hazaértünk!*

Az autónk hátsó ablakára újabb városok és országok címkéi kerültek. A szüleim egész évben spóroltak, hogy a hosszú nyári pedagógusvakáción távoli tájakra utazhassunk. Tanár kollégáik, ha külföldre utaztak, hotelokban szálltak meg, éttermekben vacsoráztak, anyáék meg ezzel a sátoros cigánykodással, képtárak és múzeumok túlzott tiszteletével furcsikká váltak a szemükben... ahogyan én is.